

אקדמיה

ידיעון האקדמיה ללשון העברית • מרחשוון תשע"ד

לזכר ההולכים

בכ"ג באב תשע"ג הלך לעולמו חבר האקדמיה פרופ' גדעון גולדנברג, חוקר דגול של הלשונות השמיות וחבר פעיל באקדמיה ובוועדותיה.

בל' באב תשע"ג הלך לעולמו פרופ' זאב בן-חיים, הנשיא השני של האקדמיה ובכונן מפעל המילון ההיסטורי.

בט"ז בתשרי תשע"ד הלך לעולמו רבי בנימין לפלר, עובד מפעל המילון ההיסטורי וחוקר חשוב של הפיוט ולשונו.

יהיה זכרם ברוך

המהלכים להקמת הקריה החדשה והמוזאון ללשון העברית

על דעת ראש הממשלה ידאג למימוש החזון של הקמת הקריה החדשה ללשון העברית והבטיח את מעורבותו שלו לקידום הנושא.

מזכיר הממשלה סירר ארוכות באקדמיה בלוויית נשיא האקדמיה פרופ' בר-אשר, עורך המילון ההיסטורי פרופ' חיים א' כהן, מנכ"לית האקדמיה טלי בן-יהודה ומרכז מיזם ההקמה ישי עמרמי. הוא נפגש עם החוקרים במפעל המילון ההיסטורי ועם עובדים אחרים ושמע על העבודה המדעית הענפה, על השירות לציבור שנותנת המזכירות המדעית ועל מערכות המידע של האקדמיה. הוא הביע את התרשמותו מהחוקרים ומאופי העבודה הנעשית באקדמיה.

מזכיר הממשלה מר אביחי מנדלבלט ביקר באקדמיה ביום י"ב בתשרי תשע"ד (16 בספטמבר 2013). הוא שמע סקירה על התקדמות המהלכים להקמת הקריה החדשה ללשון העברית בירושלים, על פי החלטת הממשלה (מס' 5234) מיום ד' בכסלו תשע"ג (18 בנובמבר 2012).

בשלב זה המאמצים מופנים לאיתור המגרש לבניית הקריה ולתכנונה. האקדמיה ללשון העברית פועלת בשיתוף הרשות לפיתוח ירושלים, רשות מקרקעי ישראל ומנהלת ההקמה של קריות הממשלה במשרד האוצר למציאת מגרש מתאים בקריית הלאום בירושלים או בסמוך לה.

נשיא האקדמיה פרופ' משה בר-אשר הדגיש כי ראוי שמשכנה החדש של האקדמיה ללשון העברית יהיה בקרבת סמלי הממשל בירושלים (הכנסת, הממשלה, בית המשפט העליון) וישתלב בפיתוח המתוכנן של קריית הלאום. מקום זה יש בו כדי לבטא את המעמד המיוחד של הלשון העברית במדינה ולשקף את מרכזיותה בזהות היהודית והישראלית.

בקריה החדשה יהיו בית חדש לאקדמיה ומוזאון ראשון מסוגו ללשון העברית. הקריה החדשה מתוכננת להיות מוקד משיכה לישראלים ולתיירים ולכל מי שמתעניין בלשוננו ובתרבותנו. מזכיר הממשלה מסר שמשרד ראש הממשלה

מושב האקדמיה בקונגרס למדעי היהדות

לדרך הקריאה הידועה שלהן, ודן בחידושים העולים מהניקוד בכתבי היד. תמרו כץ הרצתה על דרכן של מילים מוקשות מן המקרא עד לשון ימינו, והתחקתה על גלגולי המשמע שעברו עליהן.

מושב מיוחד מטעם האקדמיה ללשון העברית התקיים בקונגרס העולמי השישה-עשר למדעי היהדות בהר הצופים בירושלים (כ"ב באב תשע"ג, 29 ביולי 2013).

יושב ראש המושב היה נשיא האקדמיה משה בר אשר, והרצו בו ארבעה מחוקרי האקדמיה. חנן אריאל סקר את תולדות התקנת מגילות ים המלח במילון ההיסטורי, הציג שלושה עיונים במילים סתומות מן המגילות והציע להן פתרונות שעלו במסגרת העבודה במילון.

נורית שובל-דודאי עסקה במילים השאלות מיוונית ומלטינית במקורות חז"ל ובדרך עיבודן במילון ההיסטורי.

המושב כולו הוסרט, וקישור לסרטון יוצג בקרוב באתר האקדמיה במרשתת.

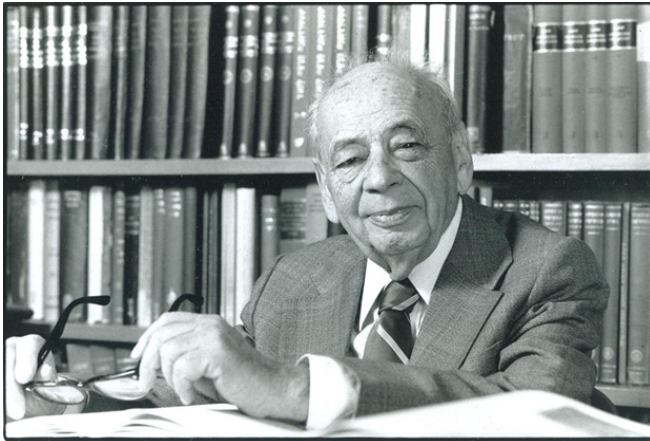
אריאל שוה הציג כמה מילים שמעתיקי כתבי יד של פירוש רש"י לתורה ניקדו אותן בניגוד

עוד בגיליון

- "פרופ' זאב בן-חיים ז"ל" מאת משה בר-אשר
- "ניגונה של לשון" מאת חיים סבתו
- למד לשונך: מונחים בשימוש כללי
- "אל תמחול את היונה – עיון במגילה ארמית מקומראן" מאת חנן אריאל ואלכסיי (אליהו) יודיצקי

פרופ' זאב בן-חיים ז"ל

משה בראשר

העברית תיבלע בחוג ההוא בלי שייודע כי באה אל קרבו. עמדת אז נגד הנשיא, נגד הרקטור והדיקן וגם נגד כמה פרופסורים שהחשיבו את עצמם יודעי עברית ואף אמרו לך בהתרסה: "מי אינו יודע עברית?". ואתה במכתב תקיף ומנומק שכתבת ובשיחות עם כולם עמדת על זכותה של הלשון הלאומית למסגרת נפרדת, שילמדו בה פרקים מכל תקופותיה של העברית, והתלמידים יכשירו עצמם גם בידעיה טובה של הארמית. וגם זאת, טענת בתוקף רב כי מקומה של הלשון העברית הוא במכון למדעי היהדות, כי היא מחוברת לכל החוגים במכון ואף מחברת ביניהם. אכן ראית את עצמך כל ימך גם איש מדעי היהדות. כשידעו היוזמים שאם דעתך לא תתקבל תפרוש מהאוניברסיטה נסוגו כולם. כפי שאמר לי אחד מהגדולים באותם הימים בלשון זה: "מי יכול היה לוותר על בן-חיים, ומה דמות תהיה ללימוד הלשון העברית בלעדיו?"

גם באוניברסיטה וגם באקדמיה ללשון הצבת רף גבוה בלמידה, בידענות ובחקירה מוקפדת, שקולה ונעדרת רעמים וברקים, בלא דילוג על שלב כלשהו. הזהרת אותנו מגיבוב של טרמינולוגיה שאין מאחוריה ידיעה בלשון. אתה, שרגליך היו נטועות בספרות ישראל לכל תקופותיה והיית בקי בלשון הדורות, רצית שגם תלמידיך ילכו בדרך זו. עד היום ממש אני זוכר כי בשיחתך כראש החוג עם התלמידים החדשים במרחשוון תשכ"ג (סתיו 1962) דיברת אתנו בצורה נמרצת על חשיבות ידיעת טקסטים מכל תקופות הלשון ועל ידיעה טובה של הארמית כחלק מלימוד הלשון העברית ומחקרה. אתה הלוא מימשת את כל זה במפעליך המחקריים הגדולים - בכרכים רבי החשיבות "עברית וארמית נוסח שומרון", בההדרת "תיבת מרקה" ובביאורה ובמאמריך הרבים. עם זאת החשבת מאוד את הלשון החיה, את העיסוק בה ואת הבידור של דרכי גיבושה, וגם העמדת על האתגרים הרבים הניצבים בפני חוקריה. גם לא מעט מהעיונים החשובים ביותר בה יצאו מתחת ידיך. והלא הותרת אחר כך לברכה גדולה את חיבורך "במלחמתה של לשון".

לא אאריך בדברים על פעליך הרבים ולא אפרט ולא אדגים את הישגיך המופלאים שכן לא אהבת הספדים. אף אמרת לי פעמים אחדות שאם סופדים לנפטר גדול ראוי מאוד לא לייפות את העובדות וגם לקצר בדברים. לשם כך נקצר היום ונאריך כאשר תתכנס האקדמיה לשיבה מיוחדת.

פרופ' בן-חיים, מורנו ורבונו היקר, מורי ורבי אלופי ומיודעי,

ביום חמישי ג' בניסן תשס"ד (25 במארס 2004) עמדת לבוא לאקדמיה כדי להגיה את אחרון מאמריך, הוא המאמר הדין במשמעות המילה וַיֵּתָא בביטוי "ויתא ראשי עם" (דברים לג כא) שמסרת לפרסום ב"לשוננו". לשם כך הקדמתי את בואי באותו היום לאקדמיה כדי לקדם את פניך, אך חלתי עד בוש. אתה לא הגעת בשל המוצאות אותך באותו היום, והנה באת היום באיחור של תשע שנים וחמישה חודשים לביקורך האחרון במוסד שהיה לך לבית שני ולנו לבית אהוב הודות לנוכחותך היוצרת בו הודות לכל מה שהענקת למי שנמצא במחיצתך. והיום אתה נפרד מהבית באמת, אבל זו פְּרָדָה פיזית בלבד. מי יהין לחשוב שרוחך הטובה ופועלך העצום ייפקדו מן המקום הזה?

דבר גדול אירע לפני שישים שנה כשחוקקה הכנסת את החוק להקמת המוסד העליון ללשון העברית, הוא האקדמיה ללשון העברית. אבל דבר גדול עוד יותר, הרבה יותר, היה שבאותה שעה ממש נמצאת אתה, צעיר חמישה עשר החברים הראשונים של האקדמיה, בין מייסדיה ובראש קובעי דרכה וסולליה. לא רצית בשום אופן שהיא תהיה מהדורה ממלכתית של ועד הלשון. אתה רצית שיקום מוסד שיהיה בית מדרש ללשון העברית ומכון למחקרה, ועל כן לא גס לך כשנקרא במילה שאינה מן התנ"ך או מחיבור שנתחבר אחריו, לפי שהיא מבטאת את ייעודו ואת תפקידיו.

כמובן, סברת ואמרת שהאקדמיה צריכה להמשיך בעשייה בלשון החיה, והיית הדובר והעושה הבולט והעיקרי בעשייה הזאת גם במינוח וגם בקביעת התקן בדקדוק. אבל הבהרת היטב שהאקדמיה צריכה להיות מוסד מחקר וגם כאן היית בין המעטים האומרים ועושים, ועושים בגדולות, ויסדת את מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית. קבעת את דרכו ואת שיטת העבודה בו, וניהלת אותו מעל שלושים שנה. ולא בכדי קבעת שאין להתחיל מעברית המקרא אלא מחיבורים שנכתבו בתקופה שלאחר המקרא.

אנחנו, רבים מתלמידיך העומדים כאן היום, עמדנו על שיעור קומתך הייחודי כבר בלימודים בחוג ללשון העברית באוניברסיטה העברית. ראינו זאת בקורסי היסוד כתורת ההגה והצורות ולשון חכמים ובסמינרים על לקסיקולוגיה ועל העברית והארמית נוסח שומרון, בעיון בכתובות פניקיות ובטקסטים מאוגרית ובשיעורים על נושאים אחרים.

היו לנו בחוג מורים גדולים שעיצבו את דרכנו, ואתה היית אחד ומיוחד, ראש וראשון בהם. אתה קבעת את דמותו של החוג ועמדת על כך שהחוג יושתת על הכרה מעמיקה של טקסטים לא פחות מאשר על שיטות מחקר אתה כוננת לימים את בחינת הביניים על טקסטים מתקופות שונות, וחשבת שהיא חשובה לא פחות מכל שיעור מבוא. כל זה נגלה לעינינו ביתר תוקף משחברנו אליך באקדמיה ללשון כעובדים או כחברים. כל שיחה אתך הייתה שיעור מאלף בתורת הלשון ובענייני הלשון, ואז גם הבנו היטב שגם שיחות חולין שלך צריכות לימוד מעמיק. כל ימך לא פסקת מעיון ומדיון בדברי תורה. וראויים הדברים להיאמר בשבוע שבו אנו קוראים את הפסוק "והייתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" (דברים יז יט). ראוי להזכיר מאבק שנאבקת על עצמאותו של החוג ללשון העברית באוניברסיטה העברית, כשביקשו לשלב אותו בחוג אחר. טענת אז שהלשון

* מתוך דברים שנאמרו בשעת הלוויה בבית האקדמיה ללשון באחד באלול תשע"ג (7 באוגוסט 2013)

ניגונה של לשון

חיים סבתו

בשוק, ורואה אותם במכבסה, ורואה אותם בבית הכנסת ורואה אותם בבית המדרש.

כבר לימד אותנו החכם: "אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה". ואמרו חכמים שבכל דור ודור לא פסק העולם מל"ו צדיקים אלא שנותרים הם. באמת לא נותרים הם אלא שהרעש שעושים האחרים מחריש את נגינתם, וההבל שמעלים בעלי הבלים מסתיר אותם, ובעלי רמאות לועגים לתמימותם, והקדוש ברוך הוא נתן לאמן עיניים לראות ואוזניים לשמוע, ואם זכה ישמע הוא את הקולות הפנימיים הבוקעים מן הנשמה. ולמה נתן המקום לסופר קולמוס? לא שיסרטט בו את חביוני הנפש הללו ויבשם בהם את עולמנו?

אמת, ספרי הוא פיוט. ואני כל כך אהבתי פיוט. אבל לא בפייטנים בלבד מצאתי פיוט. גם ברמב"ם בידו החזקה ובהגיונו החריף מצאתי פיוט. וגם ברמח"ל וברש"י ובמדרשי רבותינו ובתלמוד וגם ב"בית יוסף" וב"שולחן ערוך". והפיוט מגביה אותך מעולם של חולין לעולם שכולו שבת.

הנה דוגמה מספרי "אמת מארץ תצמח": "פנים של חורף קודרות הן. הימים קצרים והאפלה מרובה. הגשמים מונעים רגל מן השוק ובני אדם נעצרים בבתיים. שמחה של סוכות כבר נשכחה ולא נתנה תורה חג שימתיק את הימים".

לעומת זאת כשאני כותב בספרי "תיאום כוונות" שיחת חיילים אני עובר לשפתם:

נעימי אומר לי: מומו, אני מתפנה, אין בררה, קח פיקוד על הכות. איזה פיקוד ואיזה כוח, אני אומר לנעימי, אני בסך הכול טורא, ונשארו רק חמישה חיילים. אין בררה, אומר נעימי, המ"מ נפצע על הבוקר, הסמ"ד בחיפוי, ואוחיון תקוע למטה עם השלושה שנפגעו מהרימוץ... כאילו שאני לא יודע. מומו! ממשיך אליי נעימי, אני סומך עליך. אתה יודע שתמיד סמכתי עליך. איך שנעימי גומר את המשפט, צועק לי דדה: מומו, תיזהר, נתקלת מימין! אני עושה פִּזְטָא על השיח ההוא, מתמלא קוצים, ויורה צרור מהמא"ג. הייתם צריכים לראות איזה צרור יצא.

כשביקשה משוררת דוברת רוסית לתרגם את ספרי, שאלתי אותה: מה מצאת בו בספר? השיבה: הניגון. ספרך מתנגן בי. ויפה אמרה. אין אני מומחה ברקימת עלילות, אבל אוהב אני מאוד את ניגונה של לשון הקודש. וכל משפט ומשפט מתנגן לי בניגון אחר. ובניגון שמתנגן הוא לי בלבי בו אני כותבו. ניגון של צער, וניגון של שמחה, וניגון של שבת, וניגון של מועד, וניגון של תקווה, וניגון של עליבות, וניגון של כאב, וניגון של תפילה לאחרית טובה. אבל מעולם לא נתנגן אצלי ניגון של ציניות ושל בעלי חצים ומעולם לא נתנגן אצלי ניגון של ייאוש. אבל ביותר חביב עליי ניגון של אמונה. אילו היה בידי, הייתי כותב את כל המעשים שלי בניגון של אמונה. אבל מה אעשה שאותו ניגון פעמים נגלה לי ופעמים נכסה ממני, פעמים מאיר לי ופעמים מסתתרה אבל באותם רגעים שהוא נגלה לי, לא בזכותי אלא בחסדו יתברך, באותם רגעים אני טובל את קולמוסי ומדוי של אמונה אני רוקם את מעשיי, ולוואי ודברים היוצאים מן הלב ייכנסו ללבבות ויוסיפו אהבה ואחוה ושלוש ורעות ותימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

הלשון היא הכלי העיקרי שביד הסופר. באמצעותה הוא מביע את רעיונותיו, חלומותיו, דמיונותיו וכיסופיו. הוא עושה זאת על ידי בחירת המילים שיביעו במדויק את סרטוטי הנפש. כמו צייר אמן שעומד מול לוח הצבעים ומחפש לו את הגוון הדרוש לו כדי להטילו על לוח הציור ולבנות את התמונה, כך הסופר עומד מול לוח המילים ובוחר לו את המילה המדויקת שתעלה את עולמו. הוא עושה זאת לא על ידי בחירת המילה בלבד אלא גם על ידי קביעת מבנה המשפט, ועל ידי קביעת קצב הפסקה הקובע את הנעימה של הסיפור כולו.

נתבקשתי לומר כמה מילים על כתיבתי בסיפוריי. בסיפוריי כרתי לי ברית אהבה עם הלשון העברית. ולא הלשון העברית של ימינו בלבד, שכמותה שומעים אנו ברחוב, אלא הלשון העברית על כל רבדיה.

גם באוצר המילים וגם בקצב ובנעימה של הלשון משתמש אני ומשתעשע בלשון המשנה והמדרש, בלשון התלמוד והפוסקים, בלשון הפיוט והתפילה ואף בלשון רש"י והרמב"ם, הרמח"ל וחכמי הדרוש.

כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו מלא אור היה וטוב היה האור ההוא. ראה המקום שאין העולם ראוי לו ואינו יכול לעמוד בו, גנז אותו לצדיקים לעתיד לבוא. אף על פי כן כמה ניצוצות מן האור הזה נתפזרו בעולם.

כשאדם יוצר יצירת אמת, ניצוץ אחד מן האור הזה מציף את מעשיו. שכבות שכבות עשויה לשוננו. כל דור נתן לה את חנו. אשרי מי שיכול ללקט את האורות הללו מכל הדורות, לטוות מהם את פתילי מחשבתו ולארוג מהם את לבושו.

עיסוקי העיקרי שנים רבות יומם ולילה הוא במחקר התלמוד ובהוראה שלו. לפיכך חדר העבודה שלי הוא פינת הלימוד שלי בבית המדרש אל מול ארון הספרים הישן. כל צירוף מילים מעניין, כל ביטוי נאה שאני מוצא בספר שאני לומד ששובה את לבי בלשון המשובחת שלו או בסגנון מיוחד, אני קולט ושומר.

אנשים שפגשתי, אירועים שחוויתי, סרטו מעין סריטות בנפשי, ואני יודע: יום יבוא ואכתוב אותם בסיפור. לאחר שנים אני חש פתאום דחף חזק בתוכי, כאילו המילים גואות ושוטפות כמו גלי ים. ובשטף הכתיבה הגיבורים לובשים צורה ופושטים צורה, ועדיין איני יודע מה יארע אתם, והם מובילים אותי בכתיבה. אותה שעה היא לי שעה של שמחה גדולה. שמחה שאיני מכיר דוגמתה בתחום אחר.

כשהוצאתי את ספרי "כעפעפי שחר" לאור ביקשו רבים להתבשם מתומתו של עזרא, ולהיזכר בניחוחות של "זִהְרֵי חמה". לשמוע דברי תורתו של חכם פינטו ולהאזין לניגון כינורו של רחמים. אוי, כמה רחמים אנו צריכים. כמה רחמים. כמה כאב יש בלב, כמה כאב.

רבים שאלוני, איה מקומו של אותו עזרא סימן טוב שמוחל על עלבוננו כל כך ושם נפשו כעפר, והיכן מצאתי את מאדאם שרה שמצמצמת עצמה כל כך ונחבאת בין תנור וכיריים, ואיפה ראיתי חכם כחכם פינטו שאוהב את התורה והיא מביאתו כל כך לידי ענווה, ואיזה כינור שמעתי שמגלה לאדם כל מעשיו כניגונו של רחמים. והלוא עולם אחר אנו רואים. עולם מלא רודפי כבוד, ואוהבי ממון, וצועקי צעקות, ומעליבי עלבונות ומספרי לשון הרע? האם יש אנשים כאלה בעולמנו?

יש שלא שאלו אלא התריסו כנגדי והשיבו בלשונם החדה יודעת כול: אין עולם כזה. ואני הקטן חוזר ואומר: יש ויש. ומי שעיניים לו רואה אותם * מתוך דברים שנאמרו בישיבה של מליאת האקדמיה, א' באדר ב' תשע"א (7 במארס 2011).

פִּירַת שַׁבֵּת

■ (באנגלית: Shabbos plate, Shabbat hot plate, warming tray)

'פִּלְטָה לְשַׁבֵּת' – מכשיר חימום שטוח המשמש בעיקר לשמירת החום של מאכלים שמניחים עליו.

ברבים: פִּירוֹת שַׁבֵּת.

המילה כירה מצויה בלשון חז"ל; במקרא באה רק צורת הזוגי כיריים. שתי המילים משמשות בימינו לציון מכשיר לבישול ולחימום – בגז או בחשמל. ייחודה של כירת השבת שאינה מיועדת לבישול.

צִיּוּדָן

■ צ'ימידן (מרוסית - מזוודה)

תיק גדול מלבני או גלילי לציוד אישי הנישא על כתף של חייל ושל מטייל. המילה ציודן מזכירה בצלילה את המילה הלועזית צ'ימידן.

תיק אחר – קִיטְבַּג – הוא שֶׁק חֶפְצִים.

פְּתִיתוֹנִים

■ קונפטי (מאיטלקית: confètti)

פיסות צבעוניות שמשליכים על המשתתפים באירועי שמחה. הפתיתונים עשויים מנייר, מפלסטיק או מאלומיניום.

יסוד המילה פְּתִיתוֹנִים במילה פְּתִית ועליה נוספה הסימות ה־ן לציון הקטנה. המילה פתיתים מוכרת מלשון חכמים, ומשמעה פירוורים, בעיקר של לחם. המילה המקבילה במקרא היא פְּתוֹתִים: "בְּשַׁעֲלֵי שְׁעָרִים וּבְפְתוֹתֵי לָחֶם" (יחזקאל יג, יט).

מוֹשֵׁב מַגְבִּיָּה

■ בוסטר (באנגלית: booster seat)

מושב שנועד להגביה את הילד היושב במכונית. למושב המגביה אין חגורה משלו, שלא כמו בכיסאות בטיחות, והילד היושב בו נחגר בחגורת הרכב. המושב מוגבה למען הילד כדי שהחגורה של הרכב תיחגר סביב גופו במקום המתאים לבטיחותו (ולא בצווארו).

אֶסְפָּה אסופה

■ קולקצייה (באנגלית: collection)

אוסף מייצג של פריטים, בעיקר פריטי אפנה כגון בגדים, נעליים, תכשיטים. בדרך כלל אסופת דגמים חדשים מוצגת לקראת עונת המכירות הבאה.

מקור המילה אֶסְפָּה במקרא: "דְּבַרֵי חֻכְמִים פְּדָרְבָנוֹת, וּכְמִשְׁמֹרוֹת נְטוּעִים בְּעֵלֵי אֶסְפוֹת, נִתְּנוּ מִרְעָה אֶחָד" (קהלת יב, יא). נחלקו בדבר פירוש הצירוף 'בעלי אסופות' – קבצים של מְשָׁלִים או חכמים המתאספים יחד. על פי הפירוש הראשון, אסופה משמשת בעברית החדשה לציון אוסף של טקסטים, כגון אסופת מאמרים, אסופת חוקים (code), ועתה גם אסופה בתחום האפנה.

בוֹנְנוֹת

- מדיטציה (מלטינית: meditatio = חשיבה על דבר, התבוננות, תרגול)
- טכניקה של התבוננות פנימית עמוקה המביאה לידי שליטה עצמית ושלווה נפשית. הבוננות נעשית בעזרת נשימה עמוקה וסדירה, הרפיה, חזרה רצופה על מילים ועוד.
הפועל: **בוֹנֵן**; מי שעוסק בבוננות דרך קבע הוא **בוֹנֵן** (מוֹדֵט).
בעבר המילה בוֹנְנוֹת נקבעה תמורת insight, ואולם לא מכבר אושרה במקומה המילה הרווחת **תּוֹבְנָה**.

בוֹרְחָנוֹת

- אֶסְקֵפְיִזְם (באנגלית: escapism)
- נטייה לברוח מן המציאות ומשגרת החיים באמצעות שקיעה בדמיונות או באמצעות בידור ובידור.
האדם הוא **בוֹרְחָן** (escapist); שם התואר: **בוֹרְחָנִי** (escapist).

סָבַב

- רוטציה (באנגלית: rotation; מלטינית: rotatio = תנועה של דבר סביב צירו)
- חילופי אישים לפי סדר קבוע במילוי תפקיד או בנשיאת משרה, למשל סָבַב בין שני אישים בתפקיד פוליטי, סָבַב מינויים בין בעלי תפקידים בצבא, במשטרה וכדומה.

תְּקוּפַת כְּהֻנָּה, כְּהֻנָּה

תקופת כהונה, כהונה

- קדנציה (מלטינית: cadere = ליפול; באנגלית: term of office)
- תקופה קצובה למילוי תפקיד, בעיקר תפקידים ציבוריים בכירים. למשל: תקופת כהונה של נשיא המדינה היא שבע שנים; כהונתו של חבר מועצת המנהלים תהיה ארבע שנים והוא יוכל להיבחר לתקופת כהונה נוספת.
המילה כהונה מקורה במקרא, ומשמעה בדרך כלל תפקידו של הכהן בעבודת הקודש. בלשון חז"ל כהונה מציינת את מעמד הכהנים. בעברית החדשה קיבלה המילה משמעות של משרה חשובה, תפקיד חשוב ואף של התקופה שבה ממלאים אותם.

תּוֹ דַעַתְכֶם מוֹנְחִים מֵהַלְכִים שְׂאִימְצָה הָאֲקָדְמִיָּה

- סְסָמָה (סלוגן - slogan, כגון ססמת בחירות, ססמת פרסומת).
- רְשִׁימַת הַשְּׂמֵעָה (פלייליסט - playlist, רשימת שירים להשמעה בתכנית ברדיו או לשמיעה עצמית וכדומה).
- אֲבִזְרֵי אֲפָנָה, אֲבִזְרֵי אֲפָנָה (אקססוריז - fashion accessories).
- נִפְנָף (כלי לליבוי אש בגַחְלֵי הַמְצָלָה [מנגל]); הגייתו התקנית במלרע.

בעלונים האלה מילים בשימוש כללי שאושרו במליאת האקדמיה בשנים תשע"ב-תשע"ג (2012-2013). המילים מתפרסמות באתר מונחי האקדמיה במרשתת.

אל תמחול את היונה – עיון במגילה ארמית מקומראן חנן אריאל ואלכסיי (אליהו) יודיצקי

המגילות. ויש להעיר שכמה מפתרונותיו של קוק מבוססים על העברית; המילים **מחל** במשמע 'להתרשל', **שחף** במובן 'חלש' ו**ציץ** במובן 'קמע' אינן מזדמנות בארמית, וספק אם ניתן למצאן בעברית הקדומה. נדמה שיש להעדיף את פתרונם של אנדרה קאקו ואחרים שפירשו את המילים **יונא**, **שחפא** ו**וצצא** כשמות עופות.⁴ קאקו ציין שהיונה עשויה לסמל את בני ישראל כבאגדה שבמסכת סנהדרין (צט ע"ב), והציפורים האחרות מסמלות את האומות המאיימות עליה. הוא גם הצביע על כך שהשמות **שחפא** ו**וצצא** מופיעים ברשימת העופות הטמאים בתרגום אונקלוס לויקרא יא, טז ודברים יד, טו, והם מקבילים ל**שחף** ו**תחמס** בעברית. קאקו מפרש אותם 'שחף' ו'ינשוף' על פי תרגום השבעים והוולגטה, ואולם על פי התרגומים הערביים ה**שחף** הוא עוף דורס, מין בז,⁵ ואילו המילה **וצצא** מזדמנת בגלוסטר ארמי-פרסי קדום, ובו היא מתבארת כעוף דורס גדול.⁶ חשיבותו של הפירוש הזה ראויה לציון מיוחד. במקורות עבריים קדומים – המקרא וספרות התנאים והאמוראים – השמות **שחף** ו**תחמס** אינם מצויים אף לא פעם אחת (מלבד ברשימת העופות האסורים באכילה ופירושה). גם בניבי הארמית לתולדותיה השמות **שחפא** ו**וצצא** אינם נקרים במקום אחד פרט לקטע שלנו ולתרגום הפסוקים הנזכרים בו. קאקו ודברים. מסתבר אפוא שהקטע שלפנינו מעיד על מסורת קדומה שתרגמה את השחף ואת התחמס כ**שחפא** ו**וצצא**, ובכך נוספה ראייה לסברה שתרגום אונקלוס מקורו בארץ ישראל.⁷

כן יש לעמוד על פשר הפועל **תמחולהי**. החוקרים נבוכו בפירושו. פואש כאמור סבר שמשמעו 'דחה' או 'החליש'; קוק פירש מעין 'התרשל, הנזיח'; קאקו ואחרים גרסו **תמחי** להי וביארו אותו כ'פגע' או 'העניש'. נימוקיהם עמם, אולם מוסכם על רובם שמשמעו היסודי והפשוט של **מחל** בארמית כבעברית הוא 'לסלוח, לוותר על חוב'. ומפני שבהקשר דידן אין פשוטו מתיישב לטעמם עם ההקשר, הפליגו החוקרים בהצעת מטפורות

אחד הקטעים הארמיים מקומראן משך את תשומת לבם של חוקרים רבים. וזה לשונו:

בקר ובעי ודע מא יונא בעה ואל תמחולהי ביד שחפא [...] וצצא אל יקרוב¹ בה ותקים לאבוכה שם חדוא ולכול אחיכה יסוד [...].
[...] ותחזה ותחדה בנהיר עלמא ולא תהוה מן שנאא (4Q541, קטע 24)

חלקו השני של הטקסט מכיל הבטחה "ותקים לאביכה שם שמחה ולכול אחיכה יסוד [...]. ותראה ותשמח באור הנצח". אך מה יש לעשות כדי לזכות בברכה זו? בכך נחלקו החוקרים. אמיל פואש, מהדיר הקטע בסדרת DJD (כרך 31), טען שמדובר בהצלת המטיף מן הצליבה. לדעתו המילה **יונא** השאולה מן העברית היא צורת בינוני מן הפועל ינ"י בבניין קל, ומשמעה מעין 'מטיף' (agitateur). הפועל **תמחולהי** מתפרש לשיטתו – 'תדחה/תחליש אותו', **ביד שחפא** – 'על ידי תשישות' מלשון שְחָפַת, ואילו **וצצא** הוא 'מסמר' על פי הניב המזרחי הסורי של הארמית. כל הקטע מיתרגם לשיטתו: 'חפש ובדוק ודע מה המטיף מבקש, ואל תדחה/תחליש אותו על ידי תשישות [...]. ומסמר אל יקרב אלי'.² אדוארד קוק העמיד על הקשיים המרובים שמעוררת הצעת פואש.³ למשל, מה טעם לשאול את הצורה "יונא" מן העברית כאשר קיים בארמית הפועל ינ"י והצורה הצפויה היא "ינא"? אף לא ברור כיצד ניתן להחליש על ידי התשישות, שהרי התשישות היא תוצאת החולשה. לאור הקשיים הרבים הציע קוק פתרון משלו לקטע הסתום. לדבריו **יונא** הוא עתיד של הפועל ינ"י בבניין אִפְעַל (המקביל להפעיל) שמשמעו 'יעשוק'; **יד שחפא** היא 'יד רפה/חלשה', ואילו **וצצא** הוא 'קמע' מלשון **ציץ**. תרגום הפסוק הוא אפוא: 'חפש ובדוק ודע מה יעשוק את המבקש, ואל תתרשל בזה ביד רפה ונכשלת... וקמע – אל תיגע בו (מחשש לעבודה זרה)'. התרגום הזה אינו בלתי אפשרי, אך קשה להולמו בהקשר של

השורש	עזיבה פיזית	שמיטת חוב ורכוש	מחילת עוון
שבק (ארמית)	עקר שְרִשְׁוּהי בְּאַרְעָא שְבָקוּ (עיקר שורשיו עזבו בארץ; דניאל ד, יב)	והנית שְבוּק כְרָגָא לפלכיא עבד (תרגום ראשון לאסתר ב, יח וְהִנְחָה לְמִדְיָנוֹת עֶשָׂה)	ושמע אל[ה]ה בקלה די איוב ושבק להון חטאיהון בדילה (תרגום איוב מקומראן לאיוב מב, ט)
עזב (עברית)	וְיַעֲזֹב בְּגָדוֹ בְיָדָה (בראשית לט, יב)	וְגַם אֲנִי אֲחִי וְנַעֲרֵי נְשִׁים בָּהֶם כִּסְף וְדָגָן וְנַעֲזָבָה נָא אֶת הַמִּשְׁאָה הַזֶּה (נחמיה ה, י)	"ויעלו מעשי דויד מלבד דם אוריה ויעזבם לו אל" (ברית דמשק, גניזה א, דף ה)
נוח (עברית)	אַחִיכֶם הֶאֱחָד הַנִּיחוֹ אֲתִי (בראשית מב, לג)	וְהִנְחָה לְמִדְיָנוֹת עֶשָׂה (אסתר ב, יח)	כִּי מִרְפָּא יִנִּית חֲטָאִים גְּדוֹלִים (קהלת י, ד)
שמט (עברית)	וַיִּשְׁמְטוּהָ וַיִּזְ מִדְמָה אֶל הַקִּיר (מלכים ב ט, לג)	אֶת הַנְּכָרֵי תַגְשׁ וְאֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ אֶת אֲחִיךָ תִשְׁמֹט נִדָּה (דברים טו, ג)	
מחל (ארמית ועברית)	ואל תמחולהי ביד שחפא (מגילת 4Q541)	מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש (משנה בבא קמא טו, ו)	ומברך עליה שמונה ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודיה ועל מחילת העוון (משנה יומא ז, א)

- 53 in *Jewish and Christian Sources*, Grand Rapids 2004: Eerdmans, pp. 110–114.
3. ראו E. Cook, "4Q541, Fragment 24 Reconsidered", in M. J. Lundberg et al. (eds.) *Puzzling out the past: studies in the Northwest Semitic languages and literature in honor of Bruce Zuckerman*, Leiden 2012: Brill, pp. 13–17.
4. ראו A. Caquot, "Les testaments qoumrâniens des pères du sacerdoce", *Revue d'Historie et de Philosophie Religieuses* 78 (1998), pp. 14–15.
5. ראו ד' טלשיר, שמות בעלי החיים בתרגום הארמי של השומרוני, ירושלים תשמ"א, עמ' 126.
6. ראו שם, עמ' 183, הערה 3. דוד טלשיר הסתפק אם ציץ הארמי הוא 'סיס' או עוף דורס. הטקסט שלנו תומך באפשרות השנייה. להרחבה ראו שם, עמ' 183, 229–231; ד' טלשיר, שמות חיים: בעלי חיים, מקומות ואנשים, ירושלים תשע"ב, עמ' 71.
7. על המחלוקת באשר למקום חיבורו של תרגום אונקלוס ראו למשל ר"ב פוזן, העקיבות התרגומית בתרגום אונקלוס, ירושלים תשס"ד, עמ' 5–7.
8. דומה להם השורש ות"ר (ית"ר) המביע מחילת חוב ומחילת עוון, כגון "כיון שראו מקצת העם שאיבדו ממון מועט אמרו: הוותרו: [הא ותָּרָה (מחילה) – האם אפשר שנוותר על הממון?] נדרוף אחרי ישראל!" (מכילתא דרבי ישמעאל, שירה, ז; "אמ' להן. הא ותרה לכל שעשיתם, מעשה עגל קשה עלי מן הכל" (ספרי דברים א, 1).
9. G. Anderson, *Sin: A History*, ראו אנדרסון, New Haven 2009, pp. 36–38.
10. אנחנו מודים לפרופ' א' קימרון שסייע לנו בתרגום הקטע.
11. פחות מסתבר לתרגם: [...] והלוואי שלא יפגע בה התחמס', שהרי בקטע יש הוראות ולא איחולים.
12. הכתיב משקף כנראה את המרת העיצור y שבצורה *שָׁנְאִיא בהגה מעבר. שתי הצעות התרגום מתאימות לשני השורשים שִׁנָּא ושִׁנִּי. לדין במשמע שִׁנִּי בעברית ובארמית ראו ח' ילון, פרקי לשון, ירושלים תשל"א, עמ' 151–154.

ומשמעויות מושאלות. ברם, נראה שניתן לפרנס את **מחל** כאן במשמע 'עזב' לאור השדה הסמנטי של פועלי העזיבה. בארמית ובעברית מימי הבית השני ואילך פועלי ההנחה והעזיבה משמשים בין היתר בשלוש הוראות: עזיבה פיזית, שמיטת חוב ומחילת עוונות. הפעלים והוראותיהם מוצגים בטבלה שבתחתית עמוד 6.⁸ כיצד נקשר הקשר ההדוק שבין שלושת המשמעים הללו? נדמה כי יד הארמית בדבה. בארמית מציין השם **חוב** הן חוב ממון הן חוב של חטא ועוון. וכשם ששומטים חובות של ממון ועוזבים אותם, כך אפשר להניח ולשבוק חובות של חטאים ועוונות.⁹ בקטע שלפנינו מתברר שהשורש **מחל** קשור קשר אמיץ לשאר פועלי העזיבה – וגם הוא מציין עזיבה פיזית ומחילת עוונות כאחד. נשוב לקטע הארמי המסקרן. נראית לנו דעתו של קאקו כי בקטע יש משל על עופות הדורש מן השומע להגן על היונה מפני העופות הדורסים, כדי שיזכה לברכות הרבה. וכך אנו מציעים לתרגם את הקטע:¹⁰

חפש ובדוק ודע מה היונה צריכה (או מבקשת), ואל תעזֶבָּהּ בידי השחף (=הבז) [והגן עליה]¹¹ פן יפגע בה התחמס (=עוף דורס). ואז תקים לאביק שם שמחה ולכול אחיק יסוד [...]. ותראה ותשמח באור הנצח ולא תהיה מן השונאים/המורדים.¹²

1. המהדיר אמיל פואש גרס **תקרב**, אך על פי הצילום PAM 41.888 נראה שעדיף לפענח **יקרב**. אנו מודים לפרופ' א' קימרון שהציע לנו את הקריאה הזאת. הוא העיר עוד כי **יקרב** משמעו 'פגע', וזה אחד מן המשמעים של ק"ב בארמית קומראן, בארמית הגלילית ובארמית השומרונית.
2. על הפירושים השונים לקטע ראו M. Hengel and D. P. Bailey, "The Effective History of Isaiah 53 in the Pre-Christian Period", in B. Janowski and P. Stuhlmacher (eds.), *The Suffering Servant: Isaiah*

הספד לַבְּנֵי־חַיִּים המשך מעמוד 2

את ביאליק ואת ילון, ואף עבדת במחיצתם בוועד הלשון, ומשניהם שאבת השראה לעיסוק שקול בלשון החיה.

עם בואך לאוניברסיטה העברית מצאת מורים–חברים במדעי היהדות שהיו לך למופת. עם אלה נמנו פרופ' יעקב נחום הלוי אפשטיין, דוד קאסוטו ושמחה אסף. כמה שמחת שמחקר מדעי היהדות והוראתם מתנהלים בעברית. אני חושש שאתה כבר ידעת שלא כך יהיה בדור הבא. עוד דבר אחד ראוי להזכיר בשעה הזאת. תקיף היית בדעותיך ועמדת עליהן בלא פשרות, אבל גם בעימותים שהתעמת עם בני פלוגתא וגם עם אנשים שלא דרשו את טובתך, חף היית מכל יצר נקמה או מרוע לב. גם בזה היית מופת לרבים, ואל יהא הדבר הזה קל בעינינו.

מאז מחלתך, כל מוקיריך ומכריח הצטערו צער רב על שהיית כאן ולא היית אתנו. בכל ביקור שביקרתי אותך בביתך הייתי מצָר על מה שאירע לך באותה מעידה מיותרת, מרגיזה ומזיקה, לא נסבלת והרת אסון. אך בדיעבד שמחנו שנחסך ממך צער לכתה של צפורה רעייתך האהובה. הלא לא אחת התעניינת בשלומה לאחר פטירתה, אבל משהקדימה ללכת לא ידעת שצריך להתאבל עליה בשל לכתה לפניך.

יכולתי להמשיך להפליג בשבחך, לא כי אתה היית זקוק להם בחייך או שאתה צריך להם לאחר מותך, אלא בשבילנו שאנחנו מיותמים וזקוקים לנוכחותך ולעזותיך הטובות.

מכאן ואילך נפשך תהיה צרורה בצרור חיי כולנו, בצרור חייהם של בנותיך, חתנך, נכדך ונכדותיך, ניניך ותלמידיך, ובחיי כל מי שייטול לידי את ספריך ואת מאמריך הנפלאים. נפשך גם תהיה צרורה בצרור חיי יום של המוסד הזה, שהעשייה בלשון החיה והמחקר הנעשים בו הם יצירי כפיך ופרות תבונתך.

מורנו הגדול, יהיה זכרך ברוך ותהי מנוחתך כבוד.

בשעה זו אביא דברים ששמעתי מפיו פעמים אחדות, בערך בזה הלשון: "אני יהודי ציוני כל ימיי, ויהודי ציוני צריך לתת דין וחשבון מה עשה כדי לבטא את היותו ציוני. אני ניסיתי להגשים את הציונות בהתמסרות גמורה לחקר העברית ולעשייה בה". בן-חיים היקר, לא רק ניסית, עשית והגשמת יותר מרבים.

בהקשר זה הזכרת שבשבתך בשיעוריו של ברוקלמן עם אנטון שפיטלר, חוקר הערבית והארמית של מעלולה, ועם זיגמונד תלגדי, חוקר לשונות איראן, אמרת להם כי עם השלמת לימודיך והגשת עבודת הדוקטור על הכתובות מהעיר

תדמור אתה עתיד לעלות ארצה ולהקדיש את חיך למחקר העברית הקלאסית ולעיסוק בעברית החיה. באותם הימים החלו מלומדים בני ברית ושאינם בני ברית להאמין בחריקת שיניים שתחיית הדיבור העברי אינה פנטזיה אלא ממשות מוכחת, והיא לשון האם של ילדים בארץ ישראל. ראית זאת במו עיניך ושמעת זאת במו אוזניך בביקורך הראשון בארץ בשנת תרצ"א (1931).

לבד מכל מפעלותיך הגדולים היה משהו קסום בקשר אתך, משום שחיברת אותנו לראשי המדברים והעושים בתקופת התחייה. אלה שכינית "הראשונים לציון" בעת השאת המשואה הראשונה בהר הרצל בליל יום העצמאות בשנת תש"ן. הגדלת הַעֲרָפָה שלושה מהם: את בן-יהודה שבלעדיו לא היה מעשה ההשבה של העברית לחיים מלאים מתממש, ובמיוחד החשבת אותו משנעשה בלשן והתחיל בכתבת המילון, את ביאליק גדול העושים בלשון החיה בימיו כפי שהראית במאמריך לעיו, ואת דוד ילון איש התבוננות שחיבר בין המורים לוועד הלשון וגם ניחן במזג טוב שעזר לו לרסן את הלוחמנות המקנטרת של בן-יהודה. הכרָפָה רק שניים מהם,

התעתיק שפיתח (הסבוכה יותר מהשיטה שבה השתמש הילד יהודה). לימים אף הוציא בן אב"י לאור שני עיתונים עבריים בכתב לטיני (ha Savuja ha Palestini, ירושלים 1928; Deror, תל אביב 1934), ובהם אימץ שיטת תעתיק פשוטה יותר, אך הם לא האריכו ימים. בתחתית העמוד מצורף צילום העמוד הראשון של הספר Avi, שבו מספר בן אב"י על תמיכת אביו ביזמתו, לצד תעתיק לכתב העברי המקובל. תודה לד"ר מרדכי מישור על משלוח המכתב ועל צירוף התעתיק העברי.

ברק פינארו, יליד כפר סבא, קנה לפני כמה שנים בחנות למכר ספרים מיד שנייה גיליון של ביטאון "עולם הספר" משנת תשי"ד (1954) ובין דפיו מצא את המכתב המצורף – שנכתב בקיץ תרצ"ז (1937) בחיפה. הכותב הוא הילד יהודה, המבלה בחופשת הקיץ אצל דודתו. המכתב נדפס במכונת כתיבה לטינית וכתוארו של הילד – "לפי שיטת איתמר בן אב"י". כידוע, איתמר בן אב"י היה מראשי הדוגלים בליטון הכתב העברי – כלומר בכתיבת העברית באותיות לטיניות. בשנת תרפ"ז (1927) כתב את הספר Avi, על אביו אליעזר בן יהודה, וכולו כתוב אותיות לטיניות על פי שיטת

Haifa 22/7/37

Horim veahim yekarim!
אבא-- Aba yakar! ani sameah meod al asher hishartem eot
 ti etsel hadoda . ani margish et atsmi metsuyan . Hayom
 halahti lsinima "aora" lseret "yetomim badraham", haseret
 matsa hen beaenai meod, tochno haya: Korott mishpaha at-
 sila shemasra et bna lmishpachat ganavim.
 Ani mevaley et hayamim bkriat balashim, oumesahk im JUDALE.
 BEyom shabat éléka li brit mila shel ben LORA"shenikra sh-
 mo beyisraél ELIYAHOU" shehi ahott moshé Douér.
 Ani heyiti maskim lehishaer kan koll hahofesh.
 Horim yekarim retsoni legalott lahem sod sheétt hamichtav
 hazé shehou katouve lefi shitat Itamar-Ben-Avi katavti ani
 beátsmi oubli ezrat af ehad al mekonatt haktiva shel David
 sehi hayta shyeket lo meáz oumetamid.
 Bazé ani mosser lahem derishot shalom me Isaac beofen me-
 youhad.
 Drishat shalom lekol bney-hamishpaha.
 Shelacem YEHUDA

22/7/37

הורים ואחים יקרים!
 אבא יקר! אני שמח מאוד על אשר השארתם אותי אצל הדודה. אני מרגיש את עצמי מצוין. היום הלכתי לסינימה "אורה" לסרט "יתומים בדרכים", הסרט מצא חן בעיניי מאוד, תוכנו היה: קורות משפחה אצילה שמסרה את בנה למשפחת גנבים.
 אני מבלה את הימים בקריאת בלשים, ומשחק עם יודל"ה.
 ביום שבת אֶלְכָה לברית מילה של בן לִוְנָה "שנקרא שמו בישראל אליהו" שהיא אחות משה דוֹאֵר.
 אני הייתי מסכים להישאר כאן כל החופש.
 הורים יקרים רצוני לגלות לכם סוד שאת המכתב הזה שהוא כתוב לפי שיטת איתמר בן אב"י כתבתי אני בעצמי ובלי עזרת אף אחד על מכותת הכתיבה של דויד שהיא הייתה שייכת לו מאז ומתמיד.
 בזה אני מוסר לכם דרישות שלום מיצחק באופן מיוחד.
 דרישת שלום לכל בני המשפחה.
 שלכם יהודה

הקדמה

זה לי ארבעים שנה פחות ארבע, שאני הוגה בכתב העברי יומם ולילה ממש. מעודי לא יכולתי להבין מדוע לעברים "אלף-בית" כה קשה ומסובך ולנוכחים – כה קל ונעים לשימוש? יום אחד – ואני אז בן עשר – פניתי לאבי ואשאלנו:
 – הגידה נא לי כיצד קרה הדבר, שאתה, איש הברזל והמהפכות, לא מצאת [נראה שכך צ"ל] גם את הדרך להטיל על היהודים את הכתב הלטיני?
 ויען אבי לאמור:
 – הצדק אתך, בני, אבל בשני דברים לא הרהבתי לנגוע לרעה – במילה ובכתב.
 – ומה תגיד אם אעזז אנוכי לעשות את אשר לא העזתו אתה?
 ויעבר אבי את אצבעותיו הדקות בתלתלי שערותיי:
 – העיזי ככל אשר תוכל, בני, כי רק בהעזה ההצלחה.
 השמש ירדה קט בהררי המערב ותאדים את כל האופקים. החלטת מרד נתקבלה אז בלבי הקטן. במילה לא יכולתי, גם לא רציתי לפגוע, כמובן, שהן יהודי מסורתי הייתי למן הרגע הראשון לרגשותיי, אבל בכתב פגעתי מיד: עוד בו ביום קלמסתי שיר פיזו לחברי כיתתי באותיות לטיניות.

HAQDAMAH

Zé li arbâ'im çânah pahô't arba', çé-âni hôgêh ka-betâv
 ha-"ivri yômâm wa-lâylah mammaç. Mē"ôdi lo' yaçôlti le-
 hâvin maddû"a lâ-"Ivrim -aléf-bêt" ko qâçêh u-mesubaç wela-
 Nôçrim-ko qal we-nâ'im la-çimmuç? yôm éqâd-wâ-âni âz
 bēn-"éçer-pâniti le-âvi wa-"eç'alénnu :
 –Hagîdah-na li keytzad qârah ha-dâvâr, çé-attah, 'iç-
 ha-barzêl weha-mahîpêçot, lo' mâtzâ'â gam 'et ha-déreq le-
 hajil 'al ha-Yehûdim et 'ha-ketâv ha-lafini?
 Wa-ya'an âvi l'émor:
 –Ha-tzédeq 'itteçâ, beni, âvâl bi-çeney devârim lô'
 hirhavti li-negô'a le-râ'ah-ba-milah úva-ketâv.
 –U-ma tâgîd'im â'iz ânoçi la"âssot et açer lo' hē-"âztô
 attah ?
 Wa-ya"âvêr âvi et 'etzbe"ôtaw ha-daqqot be-taltalley
 sa"ârôtay :
 –Hâ-"iz keçol açer tûçâl, beni, ki raq ba-hâ"âzalah ha-
 hatzlâçah.
 Ha-çémeç yâredah qaj be-hârerer ha-ma"ârav wa-ta'à-
 dim 'et kol ha-ôçqim. Haçâlâjat méred nitqabelah az be-libi
 ha-qâlan. Ba-milah lô yâçôlti, gam lô râtziti li-fego"â, ke-mu-
 vâ, çé-hên yehûdi mesorâti háyiti lemin ha-régâ" ha-ri"çon
 le-rigçôtay, âvâl ka-betâv pâga"ti miyad : "od bo be-yôm
 qilimasti çir pâziz la-çâvérey çittâti be"ôtiyot latiniyot.

העורך: יעקב עציון • סדר והפקה: אורית טפרברג

האקדמיה ללשון העברית, קריית האוניברסיטה בגבעת רם, ירושלים 91904 • טלפון: 02-6493555
 דואר אלקטרוני: ivrit@hebrew-academy.huji.ac.il • אתר האינטרנט: http://hebrew-academy.huji.ac.il